

Podsystem egzystencjalny religii

z rozdziału VIII pracy magisterskiej

Podsystem egzystencjalny pełni w proponowanym przez nas systemie religii funkcje adaptacyjne. Tym samym obejmuje on działania związane z nadawaniem znaczenia działającej mocy, stwierdzenie to należy jednak rozwinąć. Jak wiemy podsystem adaptacyjny odpowiedzialny jest za przystosowanie się działającej jednostki do określonej sytuacji. W przypadku religii sytuacje te obejmują takie wydarzenia, które w sposób zasadniczy odbiegają od sytuacji codziennych, takich, z którymi człowiek spotyka się w ciągu swego życia, lecz nie budzą one jego zdziwienia. Zdziwienie to łatwo przeradza się w strach zwłaszcza, gdy dotyczą one sytuacji bezpośrednio zagrażających życiu lub życie tworzących. *“Po wsze czasy, na wszystkich stopniach kultury i u wszystkich ras ludzkich narodziny, dojście do pełnoletności, małżeństwo, śmierć, pogrzeb, dalej stosunki płciowe, odżywianie się wojna stanowiły główne tematy aktów religijnych.”* Kiedy jednak człowiek znajdzie się w takiej sytuacji stara się on sobie ją wytłumaczyć.

Nadanie znaczenia takim zdarzeniom wynika z właściwości ludzkich struktur poznawczych. Jest ono niejako odruchem fizjologicznym organizmu. *“Fizjologiczne reakcje ściśle połączone ze stanami emocjonalnymi są tym, co nazywamy wyrazem tych emocji, oraz tym, co można by określić jako czynności, w których się dana emocja wyładowuje. Gniew jest afektem zwracającym swą reakcję ku przedmiotowi stanowiącemu jego wyobrażeniowy kontekst, strach odwraca nas od tego, co sobie wyobrażamy jako straszne [...] Uczucia smutku, radości, wdzięczności i miłości, połączone są także ze spontanicznymi reakcjami fizjologicznymi i połączone są też zawsze z*

określonym wyobrażeniem przedmiotu, do którego się odnoszą." Tak więc, groza wywołana śmiercią bliskiej osoby natychmiast powoduje wyobrażenie siły, która grozę tę spowodowała. Samo zaś wydarzenie utożsamione zostaje z działaniem mocy.

Mamy tu więc do czynienia z nadaniem znaczenia doświadczeniu mocy jako takiemu. Znaczenia te są oczywiście różne w zależności od tego, czego dotyczy dana sytuacja, tym samym dostarczają one człowiekowi wiedzy na temat tych sytuacji, a są to znaczenia typu: moc zabija, moc płodzi i rodzi, moc sprzyja lub utrudnia. Proces ten możemy z powodzeniem umiejscowić w schemacie funkcjonalnym po stronie zewnętrzno-instrumentalnej, stąd też należy przypisać mu funkcję adaptacyjną.

Po skonstatowaniu wszystkich kryzysowych sytuacji jako doświadczeń związanych z działaniem mocy człowiek zaczyna traktować je jako jeden z elementów środowiska, w którym przyszło mu żyć. Sytuacji takiej nie możemy jednak nazwać już "czystym" życiem. Z uwagi na to, iż staje się aktywnym uczestnikiem takiego wydarzenia właściwszym określeniem jest "przeżycie". Zatem stara się on "przeżywać" tę sytuację, czyli przeżywać działającą moc. Innymi słowy, nadaje on znaczenie przeżyciu mocy. Zachodzą tu zatem pierwsze próby klasyfikowania przeżyć względem doświadczenia mocy, jakie towarzyszy określonej sytuacji. W odróżnieniu od poprzedniej sytuacji, tutaj jakaś moc rodzi, jakaś moc zabija, a jeszcze inna sprzyja wyprawie wojennej. Za każdym jednak razem owo przeżycie mocy musi być "energetycznie zasilane" przez samo doświadczenie mocy. Z drugiej strony, świadome przeżycie mocy jest celem jej wcześniejszego doświadczenia – znajduje to swe odzwierciedlenie w układzie funkcjonalnym po stronie zewnętrzno-konsumpcyjnej, pełni wobec tego w podsystemie egzystencjalnym funkcję osiągania celu.

Zajmijmy się teraz kolejnymi dwiema funkcjami znajdującymi się po stronie wewnętrznej osi zróżnicowania.

W życiu ludzi zdarza się tak, iż wydarzeniom nas satysfakcjonującym w równej liczbie towarzyszą wydarzenia wywołujące niezadowolenie. Wojna lub łowy kończą się sukcesem lub klęską, bywają narodziny szczęśliwe lub tragiczne, śmierć bywa naturalna ale też zdarza się niespodziewany zgon. Ów sukces lub porażkę można jednak wytłumaczyć w kategoriach działania mocy. *"Wszystko co święte, jest zarazem niebezpieczne; wszystko, co może się stać źródłem błogosławieństwa, jest też i zbiornikiem sił, które źle użyte są groźne i szkodliwe. Wynika to z nieokreśloności i niejasności podstawowego pojęcia "mana". Ta niejasność jest znów skutkiem nieokreślonego dynamicznego charakteru, który wyobrażenia religijne zawdzięczają swojemu powstaniu z uczuć."* Nadawanie znaczenia działaniu mocy polega właśnie na tym rozróżnieniu różnych skutków działania tej samej mocy. Działania te mają ostatecznie na celu właściwe zinterpretowanie różnych możliwych działań mocy.

Ostatnią z funkcji pojawiających się w tym podsystemie, jest proces związany z nadaniem znaczenia mocy. Jak powiedzieliśmy przeżycia mocy wiążą się z wyjątkowymi dla życia jednostki sytuacjami typu narodziny, inicjacja, małżeństwo lub pogrzeb. Dla człowieka, a zwłaszcza dla człowieka pierwotnego, wydarzenia te są przejawem działania nieznannej siły, nazywanej przez nas mocą. Jednak wydarzenia te, posiadają dla niego różne stopnie istotności.

Nie chodzi tu o to, że inicjacja jest sytuacją podrzędną wobec narodzin, czy na odwrót, lecz o to, że wszystkim tym zdarzeniom przypisywane jest przez człowieka różne znaczenie. Skoro zatem wydarzenie jest świadectwem mocy to również moc musi posiadać różne znaczenia. Inne jest zatem znaczenie mocy w wypadku narodzin, a inne jeśli idzie o łowy lub wyprawę wojenną. Jeżeli wobec tego mocy zostanie nadane znaczenie będzie to miało wpływ na jej przeżywanie. Narodziny lub inicjacja mogą być w ten sposób przeżywane w sposób wyrażający radość, zaś śmierć i wojna staną się przeżyciami wymagającymi

wstrzemięźliwości. Taki stan rzeczy pomaga jednostce właściwie rozpoznawać zaistniałą sytuację oraz dostosowywać do niej swoje zachowania. Dlatego też proces nadawania znaczeń działaniu mocy wolno nam nazywać podsystemem kultywowania wzorów i regulowania napięciami.

W formie graficznej omawiany podsystem można przedstawić w taki oto sposób:

Tabela 8

A G

Doświadczenie mocy	Przeżycie mocy
Nadanie znaczenia mocy	Nadanie znaczenia działaniu mocy

L I

Zachowany zostaje tu również schemat informacyjnej hierarchii kontroli:

Tabela 9

Kultywowanie Nadanie znaczenia Kontrola
wzorów mocy
Integracja Nadanie znaczenia
działaniu mocy
Osiąganie Przeżycie mocy
celu
Adaptacja Doświadczenie Energia
mocy

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.